

of een dichte helmpol, zooals wij op Schiermonnikoog en Rottum waarnamen, wil de zaagbek ook wel zijn nest buiten de hollen bouwen. Op de Fährinsel, die deel uitmaakt van het beschermde gebied van Hiddensee nestelen de zaagbekken zeer talrijk in de jeneverbesstruiken op de heide. Wie weet, wat we nog zouden kunnen beleven indien de zuidwesthoek van Texel, waar we ook heide met jeneverbesstruiken hebben in de nabijheid van de zee, eens tot natuurmonument kon worden ingericht.

Intusschen mogen wij nu alvast blij zijn met dien „voortrekker“ op de Noordwestplaat, die ons min of meer het verlies der Groote Sterns komt vergoeden. Intusschen schijnen die toch onze Wadden nog niet verlaten te hebben. Op Texel en Waal en Burg hebben er enkele zien vliegen, maar geen nest gezien en ook de Voogd schrijft ons, dat ze uit zijn gebied geheel verdreven zijn. Op Griend hebben er een aantal gebroed.

JAC. P. TH.

EEN ZONDENREGISTER.

NAAR aanleiding van mijn artikel „Een Zondenregister“ in *D.L.N.* van 16 Januari j.l. heb ik van verschillende zijden een schrijven ontvangen. Er waren er, die het stukje met veel genoegen gelezen hadden, doch een paar lezers schenen me minder welgezind. Eén zelfs begon met me te vertellen, dat hij bedoeld artikel met afgrijzen gelezen had. „Spaar toch die hoogst nuttige vogels,“ schreef de vogelvriend. Laat ik hem geruststellen: zoover ik me bewust ben, heb ik den dood van geen enkele spreeuw op mijn geweten. „U hebt, dunkt me, wel een weinig overdreven,“ meende een der lezers. Hoor slechts, wat een heer, werkzaam op een druk notariskantoor in het centrum der Betuwe, naar aanleiding van het artikel me (mondeling) zei: „O mijnheer, wat zijn in den kersentijd de spreeuwen toch vreeselijk lastig. Mijn patroon heeft het in Juni zeer druk met het verpachten van kersen en hooigras; gewoonlijk komen eerst de kersen, daarna het hooigras, doch veel tijd verloopt er meestal niet tusschen die verpachtingen. Dikwijls komen de kersenbazen bij mijn patroon met deze vraag: „O, mijnheer, wacht niet te lang met het verpachten der uiterwaarden; doe het s.v.p. spoedig.“ En dat waarom? Wel, als het gras der uiterwaarden gemaaid en vooral als het hooi ervan reeds binnen gehaald is, komen de spreeuwen er naar wormen en insecten zoeken en dan hebben de kersenbazen, althans bij tusschenpoozen, minder last van de spreeuwen, die haast niet uit de boomgaarden te keeren zijn.“

Men kan zich in de Betuwe niet de weelde veroorloven, in zijn tuin één kerseboom te hebben, die genoeg kersen voor eigen gebruik oplevert: de spreeuwen gaan er mee strijken, voor de vruchten rijp zijn. Ik heb weleens gezien, dat iemand een oud vischnet over een boom spande, doch de spreeuwen wisten door de mazen te kruipen en zoo goed als alles op te eten. Een volgend jaar hield dezelfde persoon de roovers uit zijn boom, door dezen met behangselgaas te bedekken, maar de kersen werden niet rijp.

Wat nu het eten en bederven der peren door spreeuwen betreft, in alle deelen der Betuwe is dit niet even erg. 't Schijnt, dat men er in het noordelijk deel meer last van heeft dan in zuidelijk gelegen plaatsen. Vooral Rijswijk schijnt een „spreeuwenhoek“ te zijn,

gelijk het in den volksmond heet. Hier hebben de spreeuwen volop gelegenheid om te overnachten aan een dooden arm der rivier, waarvan de oevers rijkelijk met riet begroeid zijn. Verbazend groote vluchten komen zich 's avonds op dat riet ternederzetten, en het is aardig om te zien, welke grillige vormen de zwermen kunnen aannemen. Eens stond ik op den rivierdijk, toen een paar jongens verrukt uitriepen: „Zie je daar in de verte die luchtballon!” Wat bleek die ballon een oogenblik later te zijn? Niets dan een groote zwerm spreeuwen, die in het verschiep sprekend op een reusachtigen bal geleek. Toen deze n.l. meer en meer naderde, veranderde hij van vorm en teleurstellend klonk het van de lippen der jongens: „O, 't zijn maar spreeuwen”. Een ander maal riep de jeugd: »Brand! Zie je daar dien rook opstijgen uit dat huis in de verte?” Weldra bleek het weer gezichtsbedrog te zijn: 't waren spreeuwen, die op grooten afstand precies op een rookwolk geleken. Dat zulk een groot aantal spreeuwen in onze boomgaarden een beduidende schade kan aanrichten, is gemakkelijk te begrijpen.

De heer B. te Groningen schreef me, dat ook hij had opgemerkt, dat spreeuwen liefhebbers van peren zijn. Hij zag dan in den nazomer van 1915, dat spreeuwen zich te goed deden aan de rijpste vruchten van den voor een der ramen van zijn woning staanden pereboom. „Nooit te voren”, aldus vervolgt de heer B. „hadden wij zulke gezien en ik durf zeggen: als de vogels het eerder gedaan hadden, zou ik het gezien hebben, want ik let nog al op die zaken.” ZEd. oppert de vraag of het ook in verband kan staan met het tijdelijk gebrek aan ander voedsel. Hierop laat de heer B. dan weer volgen: „Voor ruim 30 jaar bracht ik als gewoonlijk een maand op de boerderij van een mijner familieleden door en in die weken lieten de spreeuwen de kersen onaangeroerd, terwijl ze anders telken jare de boomen plunderden. In dien zomer werden de erwten op het veld geducht door ongedierte geteisterd en daar kon men de spreeuwen toen den geheelen dag door in groote menigte bezig zien. Overvloed van dierlijk voedsel was toen m.i. de reden, waarom de kersen versmaad werden. Zou 't vorige jaar ook schaarschte daarvan de reden kunnen zijn, dat de peren het moesten ontgelden? Na dien eenen zomer van rupsen onder de erwten werden de spreeuwen weer zóó de baas in de kerseboomen, dat men deze heeft omgekap’t.”

De inzender van het stukje in het nummer van *D. L. N.* van 16 Feb. is van dezelfde meening. Daar lezen we: „Vroeger zaten de spreeuwen in de hennep, maar sedert die teelt hier is verdwenen, is geen peer veilig voor de zwarte gasten.”

Ik heb hier niet kunnen merken, dat de spreeuwen verleden jaar aan een of ander voedsel gebrek hadden, zoodat ze hun toevlucht tot de peren moesten nemen. 't Is echter wel mogelijk, dat beide genoemde heeren gelijk hebben.

Ik geloof, dat het toeval een groote rol speelt bij het kiezen van voedsel door de vogels. Laat ik dit met een voorbeeld toelichten. In mijn tuin heb ik thans op vier verschillende plaatsen vrij ver van elkaar een flinke rij erwten staan. De eerste rij werd heel vroeg in 't voorjaar gelegd en hangt op dit oogenblik (half Juni) vol erwten, waarvan we reeds plukken. Nog voor en tijdens den bloei dier erwten zaten er aanhoudend musschen in, om van de jonge blaadjes te snoepen. Nu echter — en ik zeg gelukkig — zie ik daar geen enkele musch. Wel strijken er gedurig neer in twee andere rijen erwten met nog jonge blaadjes, waarvan ze telkens pikken. Voert het toeval hen naar eerstgenoemde rij, dan weet ik zeker, dat ze in de volgeladen peulen gaan pikken en zoodra zij er den smaak van beet hebben, zijn ze niet meer te keeren. Zoo zal het ook met onze spreeuw'tjes zijn. Zet een vlucht dezer vogels zich bij toeval in een pereboom neer, dan gaan zij óf uit baldadigheid, óf om hun honger te stillen, óf om hun dorst te lesschen (denk om den drogen zomer van 1911, zie daaromtrent mijn vorig artikel) in de peren pikken.

De heer v. D. te Utrecht deelt me mede, dat de spreeuwen in het begin van September 1915 erg huis hielden in de rijpe, sappige jutteperen, welke in overvloed aan een boom in zijn tuin hingen. De heer H. te Sint Anna Parochie schrijft me, dat bij hem de Dirkjesperen met een bezoek „vereerd” werden.

De heer K. te Callantsoog meldt me: „Ook hier in Hollandsch Noorderkwartier beginnen de laatste 2 jaren de spreeuwen de rijpe peren van de boomen te eten. Bij een familielid van mij, die een grooten boom, volgeladen met rijpe peren had (Goudbal) bleef geen half mud over. Dat was in 1914. Nu hebben we verleden jaar op twee plaatsen proeven genomen met opgezette katuilen, wat prachtig gelukt is. Zoo'n opgezette uil beschermt een heel stuk boomgaard.

Zoodra men zoo'n opgezette uil op een stok boven de vruchtboomen plaatst, is er geen spreeuw, die het hart heeft, om een peer of andere vrucht te stelen. De kosten wegen ruimschoots op tegen de voordeelen. 't Spreekt vanzelf, dat men voor groote boomgaarden meerdere van die vogels zal moeten hebben. Ook is het wel mogelijk, dat ook andere opgezette roofvogels, zooals valken en kuikendieven goede diensten zouden bewijzen."

Hoewel ik geen ondervinding heb van het middel, dat de heer K. tegen de spreeuwenplaag noemt, kan ik moeilijk gelooven, dat het 't gewenschte resultaat kan hebben. Integendeel, ik geloof juist, dat zoo'n uil de vogels lokt. Immers alle vogels haten de uilen en zoodra zich een uil overdag zich vertoont, achtervolgen spreeuwen, musschen, zwaluwen, eksters, kraaien den roofvogel. Zij willen den nachtelijken roover betaald zetten, wat hij hun in de duisternis doet. Ik heb het meermalen opgemerkt; bovendien heb ik er wel eens de proef mede genomen. Op de gewelven en in den toren van onze kerk nestelen vele uilen. Een paar malen hebben een paar jongens en ik een uil gevangen, om hem onmiddellijk weder te laten vliegen. Er heerschte dan een oogenblik een waar oproer onder de vogelwereld, en de uil dacht er niet aan, een vogeltje aan te vallen; de arme vervolgte, die vreeselijk werd uitgejouwd, zocht, zoo spoedig mogelijk, een schuilplaats.

Ik heb wel eens gelezen, (ik meen in 't groote werk van Burgersdijk) dat men juist van de haat, die de vogels tegen oehoe's en katuilen hebben, partij weet te trekken, om kraaien, enz. onder schot te krijgen. In Duitschland wordt n.l. de zoogenaamde „jacht in de kraaienhut" nog al uitgeoefend. De jagers begeven zich in een hut, geheel met zoden bedekt. In de nabijheid dier hut heeft men een staak in den grond geplaatst, van boven met een dwarsstang waaraan een oehoe wordt vastgebonden. Kraaien, eksters enz. naderen den armen uil en de jagers schieten de argeloze vogels dood.

Toch wil ik het middel, door den heer K. aanbevolen, eens toepassen en ik hoop de resultaten later mede te deelen.

Een lezer uit de Lopikerwaard, die ook veel last heeft van spreeuwen in zijn fruit, hangt groote hel-roode lappen of poppen, die zich door den wind bewegen, in zijn boomen. Hij vindt baat bij dat middel. In de Betuwe zijn de spreeuwttjes, dunkt me, veel slimmer: zij weten spoedig schijn van wezen te onderscheiden en hebben al heel weinig schrik voor dergelijke boemannen.

Rijswijk (Betuwe).

B. J. VAN WAGENSVELD.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

De Salamanders van Nederland. (*D. L. N. Jhr. XX p. 268*). *Addenda.*

SALAMANDRA MACULOSA. Dr. A. C. Oudemans was zoo vriendelijk mij het volgende mee te deelen. In 1898 vond een leerling der H. B. S. te Arnhem aan den ingang van Sonsbeek een exemplaar van deze soort. Na eenige dagen bleek het een weggelooopen exemplaar te zijn van den Heer Van Bommel—Van Vloten, wonende aan den Zijpschen weg. In 10 dagen had het beest dus ongeveer en ongezien! den afstand van wel 500 Meter afgelegd.

MOLGE CRISTATA. *Prov. Gelderland:* Panterden, April 1916, in groot aantal.

Prov. Zuid-Holland: Leiden (*Mc. Gill. D. L. N. XX p. 339*). Mijn vermoeden, dat deze soort ook in de beide provincieën van Holland zou voorkomen, is dus al spoedig en afdoende bewaarheid geworden.

MOLGE ALPESTRIS. *Prov. Gelderland:* Panterden, 1 ♀ dood op den weg. 18 April 1916 (*Willemsse*). C. W.